

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 22. De decimaquarta exco[m]municatione in eos, qui causas spirituales, aut spiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commissariis Apostolicis, aliisve Iudicibus Ecclesiasticis auocant,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

332.

mandati prohibentes, non incidere in hanc censuram.

Notandum est vnde dicitur, sicut priore parte huius clausule prouidetur executioni literarum Apostolicarum: ita posteriore prouidetur personis in ordine ad talium literarum usum, vel in pertrationem: nempe Notariis, & Tabellionibus, partibus, & agentibus ipsarum, executoribus & sub-executoribus atque accedentibus, aut recursum habentibus ad Romanam curiam. Vbi aduerte discrimen esse inter accedere, & recursum habere: quod accedere, fit per se ipsum, & in propria persona ad locum aliquem se conferre. Recursum habere verò, fit quoquo modo, siue in propria persona, siue per literas, siue per procuratorem, sua negotia ad Romanam curiam deferre, vt in ea tractentur: adeo vt recursum habere, lauius pareat, quam accedere.

Notandum est postea vnde circa vltimam clausulam particulam: illa non contineri eos qui quaesito aliquo colore, dolo, arte, & fraude, impediunt aliquem, ne ad Romanam Curiam pro causis, gratiis, vel literis accedant, aut recursum habeant; neque gratias vel literas impetrant: sed solum eos qui directe vel indirecte, ne quid eorum fiat, prohibent, statuunt, vel mandant, vel praedictas gratias aut literas apud se, aut Notarios, vel alios, quomodolibet retinere consueverunt. Quod praesumen, si verbum, aduerte indicare in hac re ad excommunicationem requiritur sic veritas, fiant per praesumptionem & temeritatem: ideoque ignorantiam & bonam fidem ab ea posse excusare.

CAPVT XII.

De decimaquarta excommunicatione: in eos qui causas spirituales aut spiritualibus annexas ab auditoribus & commissariis Apostolicis, alijsve Iudicibus ecclesiasticis auocant, lata his verbis.

14. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos, qui per se vel alios, auctoritate propria ac de facto, quorumcumque exemptionum vel aliarum gratiarum, & literarum Apostolicarum praetextu; beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas, ab auditoribus, & commissariis nostris aliisque Iudicibus ecclesiasticis auocant, illarumve cursum & audientiam, ac personas, capitula, conuentus, collegia, causas ipsas prosequi volentes, impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt. Quae partes actrices, quae illas committi fecerunt, & faciunt: ad reuocandum, & reuocari faciendum, citationes vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas; & ad faciendum vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à censuris & poenis in illis contentis absolui; per statutum, vel alias compellunt; vel executionem literarum Apostolicarum, seu executorialium processuum, ac decretorum praedictorum, quomodolibet impediunt: vel suam ad id fauorem, consilium, aut assensum praestant, etiam praetextu violentiae prohibendae, vel aliarum praetensionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos, vt dicunt supplicauerint; nisi supplicationem huiusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitime prosequantur: etiam si talia committentes, fuerint Praesidentes Cancellariorum, Consiliariorum, Parlamentorum, Cancellarij Vicecancellarij, Consiliarij, ordinarij, quorumcumque Principum saecularium: etiam si imperiales, regali, ducali vel alia quacumque praesulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seu Vicarij fuerint.

SVM MARI VM.

333 *Actioes ob quas, & persona in quas decimaquarta excommunicatione fertur.*

334 *Non est quidem haec excommunicatio antiqua in Bulla Cœnae est tamen in corpore iuris cap. Quoniam de immunit. Eccles. In quo, ob quas actioes, & in quas personas fertur.*

335 *Excommunicatio haec imponitur, qui ea ob qua imponitur, agunt publica auctoritate.*

336 *De triplici praetextu quo aliqui se regunt: & an necessarium sit aliquem eorum interuenire ad hanc excommunicationem incurrandam.*

337 *De praetextu prohibendae violentiae.*

338 *Explicatio dubij, an incurrant in hanc excommunicationem, qui illo praetextu impediunt executionem literarum Apostolicarum post appellationem in tempore, & forma interpositam.*

339 *Explicatio alterius dubij. An Reges defendere possint eos qui colorato aliquo titulo possident ecclesiastica beneficia.*

340 *Cautio adhibenda in tali defensione.*

341 *Abusus est, quod à Laicis Iudicibus coguntur Iudices ecclesiastici processus originales ad ipsos mittere.*

342 *Nulla modo licet laicos intrinsece se in causis spiritualibus: & quid agere debeant: si in eis subditi ipsorum videntur.*

343 *Quomodo praetextus supplicandi Papae, non excuset ab haec excommunicatione.*

344 *Quis praetextus ab eadem excuset.*

345 *Collatio cap. Quoniam, de immunitate Eccles. cum hac clausula Bullae Cœnae.*

346 *Nota circa cap. vnicum De iis qui vi in 6.*

Huius excommunicationis materia ex Caetero in verbo Excommunicatio cap. 30. est sacrilegium quo offenditur Sedis Apostolicae auctoritas in cognitione causarum spiritualium & spiritualibus annexarum. Personae in quas profertur, sunt: tum generaliter ceteri, tum nominatim. Primo quidem Praesidentes Cancellariorum: secundo Praesidentes Consiliariorum, tertio Praesidentes Parlamentorum: quarto, Cancellarij: quinto, Vicecancellarij: sexto Consiliarij ordinarij vel extra, ordinarij quorumcumque Principum saecularium quacumque praesulgeant dignitate: septimo, Archiepiscopi: octauo, Episcopi: nono abbates: decimo Commendatarij: vnde dicitur, Vicarij: quatenus eos circa certas causas eius personis commissa, quaedam agere contingit, cuiusmodi certae causae sunt: primo, causae beneficiales: secundo, causae decimarum: tertio, causae aliae spirituales; vt de matrimonio, diuortio, excommunicatione, peritio, simonia, & similibus: quarto, causae annexae spiritualibus, vt de iure patronatus, de feudo Ecclesiae, &c. Personae quibus tales commissae hic dicuntur: sunt primo, Auditores Summi Pontificis 2. eiusdem Commissarij, 3. alij Iudices ecclesiastici. Ea demum quae contingit agere circa easdem causas, hinc prohibentur sub excommunicatione; sunt principaliter quidem, 1. causas huiusmodi à praedictis Auditoribus, Commissariis vel Iudicibus auocare. 2. impedire illarum cursum & audientiam. 3. impedire personas, capitula, conuentus, collegia volentia prosequi easdem causas. 4. se de illarum cognitione tanquam Iudices interponere. 5. partes actrices quae praedictis personis causas praedictas committi fecerunt, & faciunt: per statutum, vel aliter compellere ad renocandum, & reuocari faciendum, citationes, vel inhibitiones, vel alias literas in eis decretas. 6. easdem partes similiter per statutum, aut aliter compellere ad faciendum vel consentiendum, vt contra quos tales inhibitiones emanarunt, absoluantur à censuris & poenis quae in eisdem inhibitionibus continentur. 7. quomodolibet impedire executionem literarum Apostolicarum, seu executorialium processuum ac decretorum. Quae verò minus principaliter & tanquam accessoria actiones hic prohibentur, sunt, praestare fauorem agentibus praedictis. 2. eisdem praestare consilium. 3. praestare assensum. Neque in his ad excusationem admittitur praetextus violentiae prohibendae, vel aliarum praetensionum quae solent adferri; exemptionum, gratiarum, & literarum Apostolicarum: ac ne quidem praetextus supplicationum faciendarum ad ipsum Summum Pontificem informandum: nisi si praetextus eorum eodem Summo Pontifice & Sede Apostolica, tales supplicationes legitime prosequantur.

Notandum est primo, clausulam qua excommunicatio haec profertur, non esse integram, sed solum partem illius qua feruntur adhaerentes sequentes. ita vt maioris tantum claritatis gratia quartor diuersis numeris distincta sit: vt coniectura satis aperta est, quod omnia quae sub illis diuersis numeris continentur, ad Ecclesiasticam libertatem pertineant: nec in eis repetantur verba Excommunicamus, & anathematizamus, vt factum est in singulis alijs. Id enim iudicio est, à positis in hoc 14. numero, pendere quae ponuntur in 4. autor sequentibus. Porro licet ista excommunicatio non videatur multum antiqua esse in Bulla Cœnae Domini; cum apud Sylu. qui tempore Leonis decimi scripsit

Summam

Summam caſuum, non numeretur inter eas quæ in eadem Bulla referantur: non ideo tamen deſinit ſuum robur habere, quod totum accipit ex iuſtitia cauſe, & ſufficienti Papæ autoritate eam ferentis. Neque nouitas in ea re aliud arguit quam poſteriorum temporum maior eſſe quam priorum, malitiam compellentem in veteriore poena, quam neceſſarium fuerit in iſdem prioribus temporibus. Adde, quod licet noua ſit in hac Bulla, antiqua tamen ſit in corpore iuris Canonici.

Notandum eſt enim ſecundò, in cap. Quoniam de immunitate Eccleſiæ in 6. ferri excommunicationem, cuius materia eſt facilegium, quo offendiſſet eccleſiaſtica libertas, quoad cognitionem cauſarum, Pertinentium ad æternum forum eccleſiaſticum; perſonæ verò in quas fertur ſunt; principales quidem, primò, illi qui litigantes, aut litigare volentes in foro eccleſiaſtico, ſive ordinario ſive delegato, aut imperatores literarum Apoſtolicarum, à lite deſiſtere compellunt per ſe, vel alium. Secundò, illi qui imperatores literarum Apoſtolicarum, aut alios litigantes aut litigare volentes in foro eccleſiaſtico, ordinario aut delegato, per ſe aut per alios compellunt de huiusmodi quæſtione litigare in foro ſeculari. Tertio, illi qui aliquem ex prædictis faciunt per ſe aut per alios compelli ad deſiſtendum à lite. Quartò, illi qui aliquem ex eiſdem faciunt per ſe, aut per alios compelli ad litigandum in foro ſeculari. Quintò, illi qui aliquem item ex eiſdem procurant per ſe aut per alios compelli ad deſiſtendum à lite. Sextò, qui aliquem adhuc ex eiſdem procurant per ſe aut per alios compelli ad litigandum ſuper huiusmodi cauſis, in foro ſeculari. Septimò, qui per ſe aut per alios impediunt quo minus coram Iudicibus eccleſiaſticis ordinariis, aut delegatis, querelantes de cauſis pertinentibus ad eorumdem iudicium & cognitionem, poſſint iuſticiam liberè obtinere. Perſonæ autem acceſſoriæ, ſunt dantes auxilium, aut conſilium, aut fauorem ad prædicta faciendam.

Adde verò cauſas in quibus contingit memoratas perſonas peccare, atque in excommunicationem memorati capituli incurſurè: eſſe, prout in eod. cap. exprimitur, cauſas quæ de iure, aut antiqua conſuetudine pertinent ad forum eccleſiaſticum; vel ratione perſonarum, vel ratione negotiorum, vel ratione rerum: quod poſtea exponemus. Adde etiam modos cogendi ad lupradicta, aut faciendi prohibita ante receſſita, iſtos exprimi quoque in eodem capitulo: primum quidem, per captionem Iudicium eccleſiaſticorum, cotam quibus litigatur: ſecundum, per captionem eorum qui literas Apoſtolicas ſuper prædictis cauſis impetrarunt: tertium, per captionem litigantium: quartum, per captionem volentiū litigare: quintum, per captionem propinquorum quorumlibet ſupradictarum perſonarum: nempe Iudicum, litigantium, aut litigare volentiū: ſextum, per captionem rerum, cuiuslibet prædictorum: ſeptimum per captionem Eccleſiarum eorumdem, id eſt per captionem beneficiorum: & ad extremum quocumque alio modo compellere aut compelli facere, aut procurare, aut impedire, ne coram Iudicibus eccleſiaſticis querelantes de cauſis pertinentibus ad eorum cognitionem poſſint liberè iuſticiam obtinere. Et quæuis Pontifex talis excommunicationis abſolutionem ſibi non referuat: eam tamen obtinendam duas condiciones ponit neceſſarias; alteram, vt illà irreſtitus, prius integrè ſatisfaciat Iudici cuius cognitio fuit impedita, & iuriſdictioni vturpata; alteram, vt parti quæ fuit turbata in proſecutione ſuis iuris, integrè ſatisfaciat pro iniuria, damnis, expenſis & intereſſe.

Notandum eſt tertio, circa perſonas, in quas excommunicationem hanc Bullæ Cœnæ ferri ante diximus, eas non eſſe ita generaliter intelligendas, vt comprehendant omnes qui quocumque modo, ſive per fraudem, ſive per dolum, ſive per minas, ſive aliter quomodocumque, cognitionem cauſarum ſpiritualium aut ſpiritualibus annexarum impediunt, aut aliquid cæterorum agunt quæ in hac Bullæ clauſula prohiberi diximus; ſed ſolum eos, qui auctoritate iudiciali; id eſt, qui impediunt vel aliquid cæterorum ante dictorum faciunt; gerendo ſe pro Iudicibus, prout Nauarr. notat in Enchir. cap. 27. num. 69. Iſtudque eſt quod initio clauſulæ indicant verba (qui per ſe vel alios propria auctoritate,) ſermo eſt enim de iſis qui iudicia exercent publicè auctoritate, ſive Laicæ ſive Eccleſiaſticæ: tales enim ſunt perſonæ expreſſæ

in fine eiſdem clauſulæ: in quas ab initio diximus hanc excommunicationem proferri.

Aduerte autem obiter, quod ſi quæſ gratias, exemptiones, aut literas Apoſtolicas Romanus Pontifex non vt Pontifex & caput Eccleſiæ, ſed vt ſecularis Princeps in ſuo temporali dominio conceſſiſſet alicui; & orta ſuper eis lite, præſidens Cancellariæ, aut alius ex iſis qui ſub ſinem huius ſententiæ commemoratur, illam ab Apoſtolicis auditoribus & commiſſariis auocaret, in hanc excommunicationem non incidere; propterea quod talis cauſa neque eſt hic expreſſa ſpecialiter; neque ſub illis generalibus verbis, ac alias ſpirituales & ſpiritualibus annexas, contineri poteſt: quandoquidem contra talem cauſam neque ſpiritualis, neque ſpirituali annexam eſſe.

Notandum eſt quartò, circa verba poſita ſub initio iſtius clauſulæ, quarumcumque exemptionum vel aliarum gratiarum, & literarum Apoſtolicarum prætextu: illis exprimi triplicem prætextum, quo ſeruati ſolent perſonæ, in quas hanc excommunicationem ferri prædiximus; quorum primus eſt exemptionum, ſecundus gratiarum (ſupple vtrobique Apoſtolicarum, cum in hac re non alia valeat pretendi exemptio, aut gratia quam indulta à Sede Apoſtolica) tertius literarum Apoſtolicarum. Vnde naſcitur difficultas, An ſi eadem perſonæ, nullo ex his prætextu; ſed vel ex mera ſua voluntate, vel ex imperio, & præſcripto ſui Principis, vel ex conſuetudine generali ſuæ patriæ, vel ſpeciali ſui officij, vel quomodocumque; cauſas ſupra memoratas auocent ab Auditoribus & Commiſſariis Apoſtolicis: aut alias actiones hic prohibitas exercent, incurrât in hanc cenſuram. Et ratio dubitandi eſt: quia ex vna parte, verba iſtius clauſulæ ſunt aperta, quibus non videtur Pontifex de illis loqui aliter, quam ſi aliquo eorum prætextuum talia faciant; nihilque omnino ponitur in eadem, per quod vel leuiter contractum inſinuetur. Non enim dicitur: qui quocumque modo, aut quid ſimile, ſed continuata oratione dicitur: Qui per ſe, vel per alium ſeu alios, auctoritate propria, & de facto, quarumcumque exemptionum, gratiarum, & literarum Apoſtolicarum prætextu: vnde rectè inferri videtur, quod ſi abſque hoc prætextu faciant, non incurrant in hanc cenſuram: præſertim cum lex poſitua ſit interpretatione reſtringenda, non autem amplianda.

Ex altera parte verò ſi iſti prætextus, vel aliquis eorum neceſſariò requiratur ad hanc cenſuram: primò deterioris conditionis eſſent qui aliquo prætextu ſatis apparenti, quam qui temerè nullo proſus prætextu hæc facerent. Deinde verborum illorum, auctoritate propria, vis hæc eſt, vt indicent illos etiam comprehendi, qui ſine vilo proſus prætextu faciunt ea quæ hic prohibentur. Nam qui prætextu gratiarum, exemptionum, &c. faciunt, ij non propria, ſed iplarum gratiarum Apoſtolicarum, atque adeo ipſius Papæ, auctoritate faciunt. Quarum rationum momenta, ſic difficultatem angent, vt qui veſt partem priorem, vt mitem & benignam ſequi, ei obſtet, quod à Pontificis intentione aberrare videatur, atque adeo ſequi quod nõ eſt tutum ſed periculū plenum.

Notandum eſt quintò, circa ea verba, prætextu violentiæ prohibendæ, illis indicari cauſam quæ omnium ſpecioſiſſima, honeſtiſſimaque videri poteſt inſurgentibus hoc Summi Pontificis ſtatutum. Cum enim inter cætera, maxime commendetur cura quam Superiores gerunt ſuorum ſubditorum, ne ab aliis offendantur: Principes & officiales ipſorum facile putare ſolent, licere ſibi violentiam ſuis ſubditis illatam ab Auditoribus, & Commiſſariis Apoſtolicis depellere. Immo cum de iure naturæ licitum ſit cuique innocentem defendere, ab eoque violentiam prohibere, multò fanè magis id licitum ſit Principibus, magiſtratibus, & ipſorum officialibus. Vnde comuniſſimus eſſe ſolet talis prætextus. Circa quem Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 69. monet tria dubia.

Primum, an qui executionem literarum Apoſtolicarum contra aliquem emanatarum, impediunt poſt appellacionem, aut ſupplicationem in tempore & forma interpoſitam prætextu violentiæ prohibendæ, contineantur hac clauſula. Secundum, an Reges regulariter poſſint defendere eos qui colorato aliquo titulo poſſident beneficia Eccleſiaſtica, ne abſque iuſta cauſæ cognitione deturbentur, vel ſpolicentur virtute literarum Apoſtolicarum. Tertium an bona ſeu licita ſit

ta sit consuetudo illa recentior, qua Iudices regij non solum protegent appellantes ne quidquam contra eos post appellationem innovetur, sed etiam cogunt Iudices Ecclesiasticos mittere ad se processus originales, vt si videbitur rectè appellatum, iubeant appellationibus desistere, & à censuris absoluerent. Quibus quartum addi potest, An ordinariè, aut saltem in aliquo casu, licitum sit seculari potestati prætextu violentiæ: seu, quod idem est, iniustitiæ prohibendæ interponere causis Ecclesiasticis, earumque cursum impedire, aut executionem literarum Apostolicarum prohibere, & alia per hanc Bullæ clausulam prohibita facere, quo enim casu id licitum esset non incurreretur hæc censura.

Explicatio dubiorum de prætextu violentiæ prohibendæ.

338. **A** Tque de primo dubio, Nauarr. ibidem ait. ipsum esse questionis quotidianæ adeo magnæ, vt dignissima sit, quam summa Ecclesiæ potestas, id est Summus Pontifex determinet, aucta summa potestate seculari: Imperatoris inquam, Regum & aliorum summorum Principum neque ipse audeat quidquam antequam, sed Summo Pontifici determinationem relinquit: requirens ad eam, vt audiat dicta summa potestas secularis: id est, Imperator, Reges & alij summi Principes vt causas, quas habent proferant, quò illis plene examinatis veritas iustiore maturioreque iudicio determinetur. Cuius tanti viri suspensio iudicij, me quidem ex vna parte prohibet mæram precipitare, sed ex altera vrget charitas indicare periculum incurrendi in hanc excommunicationem, cui exponuntur impediens executionem literarum Apostolicarum, etiam post appellationem in tempore & forma interpositam. Cum enim talis censura absoluit, & simpliciter feratur in impediens executionem talium literarum: in illam iij incurrit, qui impediunt: siue ante siue post appellationem in tempore & forma interpositam, id faciunt. Sed obijci potest, quod prædictam executionem impediens post appellationem in tempore & forma interpositam nihil agant, aut agere intendant contra iustitiam: sed potius cooperentur ad conseruationem iustitiæ & ad impediendam iniustitiam: præsertim quando iniustitia est manifesta. Vnde sequitur non contrarietate prohibitioni factæ à Summo Pontifice, qui existimandus non est velle iniustitiam, quam si nosset, nullatenus literas expediret. Quocirca videtur concludendum, impediens earum executionem, *saltem quando iniustitia est manifesta*, nullo modo offendere Sedem Apostolicam, sed potius obsequi ei, defendendo iustitiam secundum ipsius intentionem; adeoque in hanc censuram minime incurere cum imponatur ob quoddam sacrilegium, quo læditur Sedes Apostolica vt patet ex antedictis. Cui obiectio ni ne cedamus, obstant, quæ in contrarium occurrunt. Primum enim opponi potest, quod non pertineat ad seculares examinare iustitiam literarum Apostolicarum; sicut nec ad virum secularem, literas alterius secularis, cum vterque est summus Princeps. Non enim minus suprema est Papæ potestas, quam cuiuscumque Principis secularis. Opponi potest secundo, quod offendatur Sedes Apostolica, dum contra ipsius voluntatem de iustitia, vel iniustitia literarum suarum, ille cognoscit ad quem id nullo iure pertinet. Si enim iustitiam contineant, Pontifex ipse vult eam defendere; sin iniustitiam vult eam depellere: ad quod præstandum non habet opus autoritate aliena. Tertio demum opponi potest, quod cum Summus Pontifex hic excommunicet omnes facientes aliquam ex actionibus quas ipse prohibet; neque excipiat eum qui agit post appellationem in tempore & forma interpositam, non videatur locus relicti exceptioni. Si enim Papa sine exceptione loquitur, quomodo audebitus illius dictum exceptione restringere: præsertim nulla fulti peccellaria ratione.

339. De Secundo dubio Nauarr. in eodẽ. num. 69. ait in Hispaniis & Galliis pro reindubitata haberi, quod Reges regulariter eos qui Beneficia Ecclesiastica aliquo colorato titulo possident possint defendere, ne absque iusta cognitione causæ deturbentur, vel spolientur virtute literarum Apostolicarum: quod vt vbiq; ferè, inquit, in illis regnis seruatur: multi il-

lud iure munire conantur. Neque ipse aliud addit ad dubij solutionem, sed statim ad tertium transit, sine ob reidifficultatem, siue ne loqui cogereur contra communem eam sententiam tam mulatorum Doctorum qui eruditissimi inueniuntur in vtroque regno. Aliquot eorum citans à Vivaldo in sua expositione, num. 10. addit pro sententia ipsorum, quod Reges alique Principes tanquam boni communis Procuratores, & promotores, ac Reipublicæ tutores ac defensores, possint quædam ad bonum statum, & gubernationem regni expedit, repellere vim vi, etiam manu armata; atque omnia remouere impedimenta quib. pax, tranquillitas, & bona regni gubernatio potest perturbari: vt contra secularem quæcumque potestatem, sic & contra Pontificiam: quam Christus in Evangelio non constituit, reuocando, abrogando vt in naturale quo vnicique vim vi repellere licet. Etenim, vt in re non ab simili argumentatur Sotus lib. 5. De iust. & iure quest. 1. art. 8. in solutione argumenti contra 2. conclusionem, id fuisse non solum in naturale peruertere, sed etiam ipsius Christum, quod suæ est & leue, acerbum facere & importabile.

340. **Q**ua de re pro praxi quod dicam, tantum habeo, in eadẽ diligenter cauendum esse ab affectu quo Clericis oppidò sunt infesti laici, vt tradidit antiquitas ex cap. Clericus, De immunit. Ecclesiarum in 6. quoniam ille sæpe facit, vt vis adesse putetur cum abest; & vt in detrimentum animarum interdum participandatur Ecclesiæ maiestas. Item que moneam, quod cum omnes fideles subiiciantur Papæ quoad spiritualia, & spiritualibus annexa, ei de illis statuenti, non esse aliter resistendum, quam supplicando, ac rationes nostras & incommoda nobis inde obuenientia, exponendo. Constataneum est enim ea ratione agere cum Superiore vult suo iure: cui dum cedit, vt commodis nostris seruiat, tribuendum est ipsius paternæ pietati: cum ad id non teneatur ex debito iustitiæ, sed tantum charitatis. Et certè si alius modus teneri possit: is erit vt recurfus ad Superiorem, quem quoad spiritualia Summus Pontifex non habet præter Christum: vel vt iurisdictioni eiusdem Pontif. resistatur autoritate propria: quod iniquum est, nisi aperit confiteretur per illam nos opprimi, repudiatis iniustis nostris supplicationibus, & rationibus quo casu locum habere possit illud quod vim vi repellere liceat. Iniquum est inquam, cum in re proposita dici nequeat quo iure ad laicam potestatem pertineat interponere se in causis, quas constat spirituales esse, aut spiritualibus annexas; cuiusmodi beneficiales esse, sufficienter constat. Adde beneficiatum tueri ne spoliatur beneficio: spectare ad illum ad quem spectat beneficij collatio. Adde etiam laicos teneri seruare quod ipse Pontifex statuerit circa eiusmodi genus rerum: quoad quas plenissimam & independentem habet à Christo omnium Dominò absoluto acceptam potestatem.

341. **D**e tertio dubio Nauarr. loc. cit. ait non esse facile probare, eam consuetudinem iuri consonam esse: immo verè dici posse, non consuetudinem; sed corruptelam esse seu prauam consuetudinem abusumque: cum id ipsum hac Bullæ clausula sit prohibitum: nec intelligi possit, quo iure ad seculares Iudices pertineat iudicare an rectè appellatum sit in causa spirituali: ac iudicare deferri appellationi, & cogere Iudices Ecclesiasticos mittere ad se processus originales, aliaque similia. Quid enim amplius facerent si ipsimet essent Prælati & Iudices Ecclesiastici, aut ipsorum Superiores.

342. **A**d quartum dubium responderi potest, probabile videri in nullo casu licere potestati laicæ sine Sedis Apostolicæ privilegio sufficienti introuertere se in causa spirituali vel annexa spirituali, neque alienius talis causæ prosecutionem impedire, aut aliquid aliorum hinc prohibitorum agere, etiam prætextu violentiæ prohibendæ: excepto solo casu, de quo in sequenti notabilis, in hac clausula concessio, nempe, quo id ita illi faciunt, vt simul ad informandum Summum Pontificem supplicent, aut supplicari faciant, legitimeque eadẽ supplicatione prosequantur coram Apostolica Sede. Pro qua responsione faciunt cap. Imperium & cap. Quoniam, dist. 10. cap. Imperator cum pluribus alijs dist. 96 cap. Ecclesia. De constitut. cap. Solita: De maiorit. & obediens & cap. Nouit: De iudicis.

Aduerte autem dictam esse in causa spirituali, vel annexa spiriti-

zali: quia si Summus Pontifex interponeret se in causa merè temporali, posset Princeps suum subditum contra illū tueri, ac impedire causæ executionem, absque periculo huius censuræ, aut cuiuscumque alterius, iuxta illud, quod Innoc. III. in cap. Licet 1. De foro competentis Vercellensis Episcopo præcipit; vt si quando laici in causa seculari, literas Apostolicas impetrent, eas appellatione postposita, irritas decernat. In quam sententiam adhuc alij Canones habentur eod. tit.

Iam verò probabilitas allatæ responsionis patet hinc: quia si quid sit quod in hac re faueat seculari potestati, est ius naturæ, concedens innocentis defensionem, seu faciens potestatem vim repellendi: non solum cum sibi, sed etiam cum alteri inferatur. Id autem non fauet: quia quotiescumque innocens læditur, vt possit viâ iustâ relaxare suam læsionem, non potest se per vim tueri. Sicut enim is, qui viaras soluere iuramento promissit, tenetur soluere; quia potest illud quod soluerit, repetere in iudicio. Item qui latroni per vim iuravit se pecuniam ei daturum, tenetur quoque dare, quia valet datum repetere in iudicio. Præterea is cui a fure aliquid rapitur, si non sit periculum de fuga eiusdem furis, & adsint testes quibus possit furtum probari, non licet manus violentas in illum iniicere; quem tamen liceret inuadere, ac etiam occidere, si non esset probabilis spes, ablatum recuperandi aliter. Cum igitur, quisquis in causa spiritali manifestam vim, aut iniustitiam patitur, liberetur, si ad Sedem Apostolicam recurrat: sanè ei non licet vi vi: nec item seculari potestati per vim & contra Canones in eiusmodi causa se intromittere.

Dices sæpe eos qui violentiam patiuntur esse pauperes, qui nequeunt recursum habere ad Sedem Apostolicam: quique postquam fuerint spoliati, non habent facultates ad litigandum & se defendendum: ideoque esse æquum à Principibus defendi ne spoliarentur. Respondetur huic malo sufficenter profuturum esse per Sedem Apostolicam in hac clausula: In qua conceditur Principibus, & Magistratibus, vt quæ per eam sunt prohibita, faciant sub vero prætextu supplicandi, vel supplicari facienda Apostolicæ Sedi: dummodo supplicationes huiusmodi coram eadem Sede legitime prosequantur. Itaque dum Principibus Apostolica Sedes concedit hanc viam defendendi, ipsi videntur inexcusabiles si aliâ viâ minus honesta id facere audeant. Alias vias autem esse minus honestas patet: quia in illis potestas secularis gerit se tanquam iudicem, & Superiorem potestate Ecclesiastica in causa Ecclesiastica: in qua non est superior sed inferior, iure etiam diuino, iuxta textum expressum in cap. Si Imperator distinet. 9. 6. Viam autem hanc à Summo Pontifice propositam honestissimam esse, patet: quia inferior nullo modo potest decentius aduersus superiorem tueri se, quam saluâ ipsius reuerentiâ, supplicando ad illum informandum. Et certè si ipsius supremæ secularis potestatis causa aliqua spiritalis tractaretur, & ab Ecclesiastica potestate suprema iniuste condemnaretur, non deberet Princeps secularis condemnatus, nec licitè possit aliâ viâ se tueri, quam supplicando ad informandam Sedem Apostolicam. Ergo neque in defensione suorum subditorum potestati, quam quæ proposita est viâ procedere. Qua de re in seq. notabili fusius.

Reliqua notanda circa propositam excommunicationem.

343. Notandum est sexidè circa verba, vel quod ad nos, vi ipsi dicunt, informandos, supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitime prosequatur: addita esse: quia Principes, & Magistratus hoc prætextu solebant se excusare prout satis aperte indicatur per illud additum, vt ipsi dicunt. Talis verò prætextus maxime omnium honestus videtur, cum ea ratione secularis potestas recognoscendo se inferiorem Ecclesiastica potestate, appareat non auctere se illi opponere, sed humiliter supplicare ad illam informandam super iniustitiâ, vt depellatur violentia; in reera tamen dum expectatur responsio supplicationis reddita, impeditur executio literarum Apostolicarum. Non modò verò honestum, sed etiam licitum esse in iure natura huiusmodi prætextum, hinc patet: quia licet inferiori superioris, aut æqualem alterius æqualis decreta, aut manda-

ta ipso incio prohibere, seu impedire executioni mandari, videatur aliquam habere mali speciem: tamen ex quo id facit supplicando seu faciendo supplicari ad ipsum informandum (ita vt in eo illi se quodam modo subdat) purgatur omnis mali suspicio, si sincerè agatur: quandoquidem tunc executio non tam propria quam superioris, aut æqualis cui supplicatur auctoritate, impeditur; aut potius sub rati habitatione illius cui supplicatur, suspenditur. Quia igitur nonnumquam Pontifices, eorumque Auditores male informati, solent in suis literis Apostolicis iniustitiam aliquam, etiam manifestam partibus præcipere; prohibitioni in hac clausula vniuersaliter factæ Officialibus Principum, ne causis spiritalibus, vel eis annexis, auctoritate propria se intropontant, ad remedium & de defensionem innocentium: hanc viam tenere liberum relinquitur, vt tutiorem cæteris: non tamen ita tutam, quin faciliè Officiales ipsi Principum, possint illâ abuti; supplicando quidem, vel faciendo supplicari, sed non prosequendo coram Sede Apostolica supplicationes portectas: sicque eneniat, vt prætextu supplicationis portectæ impediatur executio & cursus causæ siue iustitiæ, siue iniustitiæ continentis. Ideoque vt tali abusui obuietur, Pontifex sententiam quoque prætextum esse excludendum: vt non valeat ad euadendam præsentem censuram, nisi temperetur conditione; quæ est, vt qui supplicationes portexerint, eas semel portectas legitime apud Sedem Apostolicam prosequantur: quod si non faciant in hanc censuram incurrant. Iustificatur quoque eadem temperatio, ex eo, quod alioqui non verus, sed simulatus esset prætextus supplicationum, quia frustra & fictitiè supplicatur, si portectæ supplicatione sistitur in causa, nec ad informationum proceditur: cuius tantum intuitu supplicatio portigi consuevit.

344. Notandum est septimò, circa verba Prætextu violentia prohibende vel aliarum præsentium, non solum cum ad prohibendam violentiam supplicatur, sed etiam cum nulla apparet violentia (vt quando causa est dubia, nec continet apertam iniustitiam) adeoque quoties actiones in præsentem clausula expressæ, sunt sub vero prætextu supplicandi vel faciendi supplicari Apostolicæ Sedi, ac supplicans prosequitur supplicationem suam coram eadem Sede; semper contingere excusationem ab ista censure. Id enim importat particula, vel, cuius munus est efficere, vt simul posita debeant seorsim accipi, prout in præcedentibus iam annotauimus.

Aduerte autem, quod si causa tractata sit coram Auditoribus, & commissariis Apostolicis, sufficere supplicare ipsis, coramque eis supplicationem portectam prosequi. Nam ipsi agunt nomine Sedis & Curie Apostolicæ, ita vt parum referre videatur, eis an Summo Pontifici supplicationes portigantur.

345. Notanda sunt octauò nonnulla circa excommunicationem cap. Quoniam, De immunit. Ecclesiar. cuius meminimus notabili secundo. Primum est, eam non limitari quo ad personas, sed extendi vniuersaliter ad omnes, in quas ipsam proferri notauimus in eod. notabili secundo: neque requiri vt sint Magistratus seu Officiales Principum, & auctoritatiuè agant (quemadmodum requiri diximus ad incurrendam Bullæ Cænæ excommunicationem) sed sufficit ibi verita per quemcumque perfici, quomodo cumque perficiantur.

Secundum est, causas Ecclesiasticas enumeratas in eodem cap. Quoniam, fere coincidere cum causis enumeratis in hac Bullæ Cænæ clausula: numerantur enim pertinentes ad ad forum Ecclesiasticum ratione personarum, negotiorum, & rerum: siue pertineant de iure, siue de antiqua consuetudine, siue etiam, vt addit Syl. Excommunic. mono. num. 49. de impetratione à Papa. In hac verò Bullæ Cænæ clausula, numerantur causæ beneficiale, decimarum, speciales, & spiritalibus annexæ. Causæ autem omnes, quæ de iure aut consuetudine antiqua, vel impetratione à Papa ad forum ecclesiasticum pertinent ratione negotiorum, personarum, ac rerum, sunt vel spirituales, vel spiritalibus annexæ. Merè temporales enim ad illud non pertinent, quatenus tales. Quod addo quia nonnumquam ad illud referuntur: nimirum quando in ordine ad bonum spirituale fidèi, & morum, necessitas referri postulat: tunc enim Ecclesiasticus quoddam habet in merè temporalia tanquam in ea quæ in spiritalia redundant,

dum, necessitas urget illa his subseruire tanquam bona inferiora bonis superioribus. Nam vt corpus iure naturæ mancipatum est obsequio animæ, sic bona temporalia bonis spiritalibus subiciuntur, vt eis subseruire debeant dum necessitas urget. In quo casu quia temporalis causa in spiritalem seu spirituali annexam transit: probabile videtur quod impediens de tali litigare in foro ecclesiastico, incurrant in excommunicationem tum propositi cap. Quoniam; tum in eam quæ imponitur per Bullæ clausulam in qua versamur.

Tertium est, ad obtinendam absoluteionem ab excommunicatione memorati cap. Quoniam, non sufficere cautionem de satisfaciendo, sed requiri ipsam satisfactionem integram de iniuria, damnis, expensis, & interesse; quæ quidem facienda est non solum iudici ecclesiastico, cuius cognitio impedita fuerit, vel iurisdicção usurpata: sed etiam parti quæ turbata fuit in prosecutione sui iuris. Quare Confessarius cui talis Pœnitens occurrit, non solum debet respicere ad hanc nostram clausulam Bullæ Cœnæ, in qua non exigitur satisfactio; sed etiam ad ipsum cap. Quoniam, in quo ea exigitur: ita vt Confessarius quem conuigerit habere facultatem absoluedi à tali censura, non debeat absolueri Pœnitentem eâ iteritum, nisi prius satisfecerit, ad modum antepositum, vt notat glossa ad ipsum cap. Quoniam verbo Satisfactum.

Id quod loco cit. dedit Syluestro occasionem mouendi difficilem quæstionem, An hæc conditio sit ita necessaria vt ea deficiente absoluteio collata, nulli sit; An verò sit solum ita requisita vt valeat quidem absoluteio, grauer tamen qui aliter absoluit, peccet agendo eo modo, quo est lege prohibitum. Atque idem Syluester pro vtraque parte auctores citat. Illi autem satis sit responsione quam Syluester ibidem habet dicens: Pro solutione notare sufficit quando à lege sit prohibitio habenti potestatem absoluedi, ne is illa vtatur nisi iuste aliqua conditione: vt in proposito cap. Quoniam nisi premissa satisfactio: etiam si is non seruet eam conditionem: absoluteio valida erit: quia potestas quam quis habet sufficiens, non amittit ex eo suam vim, quod circa illius usum, sit aliqua prohibitio; nisi id exprimat: vt censetur fieri cum dicitur, quod si quid aliter attentetur, nullius roboris sit vel momenti.

346. Notandum est non d. quod etiam debet Confessarius diligenter attendere. in cap. vnicò Deus quæ vi metus causa fuit in 6. latam esse excommunicationem istam, in cuius explicatione versamur, aliquatenus similem: quæ imponitur iis qui partes actrices compellunt ad consentiendum absoluteioni à pœnis per literas Apostolicas inflictis: latissimeque patet, vt pote quæ fertur in omnes qui per vim aut metum extorquent absoluteionem aut reuocationem excommunicationis: proceditque primo, siue vis aut metus fuerit magnus, siue parvus, vt Caiet. in verbo Excom. c. 41. probat ex eo, quod Canon ille non distinguit inter metum magnum & paruum: ideoque ad incurrendam pœnam quam imponit, & inualiditatis obtentæ absoluteionis, sufficiat qualemcumque vim aut metum intulisse: dum modo inde subsecutus sit effectus absoluteionis. Id quod Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 125. tenendum censet quoad forum conscientie; in indicans contrariam sententiam, communiter, vt ipse ait, receptam: sequendam esse quoad forum externum, in quo præsumptioni datur locus: ac metus cum parvus fuerit, pro nullo reputatur iuxta legem Metum ff. Quod metus causa Sicque sunt intelligendi D. Anton. 3. par. tit. 24. & Sylu. Excommunicatio nono, ille cap. 27. in fine, & hic num. 43. cum inquam reuocationem excommunicationis, aut absoluteionem ab ea, extortam metu vano, non inducere excommunicationem in proposito cap. vnicò latam.

Procedit secundo, tam quoad eum, qui extorquet absoluteionem excommunicationis latæ contra se, quam qui latæ contra alium. Parum enim refert an pro se, an pro alio illam extorqueat, cum Canon obsoleuit, & sine restrictione loquatur.

Procedit tertio: siue excommunicatio cuius absoluteionem quis extorquet, sit à iure siue ab homine lata; item siue iusta sit, siue iniusta (vt merito monet glossa ad idem cap. verbo Excommunicat. : cum non contineat agere per vim

cum Superiore; sed potius humiliter petere quod nostram inter est; neque aliter, quam Superioris munere haberi potest.

Procedit quarto, ex Syluestro *ibid notat. 2.* non solum quoad extorcionem absoluteionis ab excommunicatione; sed etiam à quacumque suspensione; siue sit ab officio, siue à beneficio, siue ab vtroque, siue ab ingressu Ecclesiæ, siue à aliquo determinato actu officij vel ordinis. Et hoc etiam simile qui est aliquæ censuræ innodatus non inferat ipsemet vim, aut metum: sed aliter, cui tamen mandauerit: vel in suo nomine factum ab eo, ratum haberit: tunc enim vtunque in eam excommunicationem incurrere: tam scilicet eum qui per vim extorsit absoluteionem, quam eum qui est absoluteus, idem Syluest. annotat per cap. Sciant, De electione in 6. & cap. Cum quis, De sententia excommunicationis eodem lib. Arque vt D. Anton. loco cit. addit; neuter illorum ab illa excusatur, quantumcumque postea Iudex sua sponte ratam habeat absoluteionem per vim, aut metum ab ipso præstitam. Cum igitur absoluteionem sic extorquens, noua excommunicatione statim ligetur; neque absoluteio extorta per vim sit valida: sic vt ipse sit iterum absoluedus; tam ab illa priore excommunicatione, quæ iam erat ligatus; quam ab illa posteriore quam incurrit extorquendo vi, aut metu absoluteionem.

Non habet verò locum eadem excommunicatio, vt ad ipsum cap. vni. in verbo, Extorsit, glossa notat, quando metus incussus quidem fuerit, aut vis illata: sed Iudex non ideo absoluit ab excommunicatione. Nec etiam vt habet Caiet. loco cit. quando metus est innatus, non autem illatus ab alio. Si enim Prælati meticolosus, nullo alio metu incutiente, sed ex naturali timiditate absolueret; absoluteio valida esset, nec absoluitur in censuram de qua agimus incurreret. Nec demum si absoluteio metu extorta sit tantum ab excommunicatione minore, vt docet Syluester in seq. notat. 3. argumento cap. Si quem, De sententia excommunicationis.

CAPVT XXIII.

De decima quinta excommunicatione in Iudices seculares, qui personas Ecclesiasticas ad sua tribunalia trahunt aut libertatem Ecclesiasticorum tollunt, vel in aliquo laedunt, lata his verbis.

15. Quique ex eorum prætenso officio vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcumque, personas Ecclesiasticas, capitula, conuentus, collegia Ecclesiarum quarumcumque, coram se ad suum tribunal, audientiam, cancellariam, consilium, vel parlamentum præter iuris Canonici dispositionem trahunt vel trahi faciunt: vel procurant directè, vel indirectè quouis quæsitio colore: nec non quistuta, ordinationes, constitutiones, pragmatice seu quouis alia decretum in genere vel in specie ex quouis causa & quouis quæsitio colore: ac etiam prætextu cuiusvis consuetudinis aut priuilegij: vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis & ordinatis vti fuerint, vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimatur, aut alias quouis modo restringitur, seu nostris & dictæ Sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè: taciè vel expressè præiudicatur.

SVM MARI VM.

348. Causa ob quas, & persona in quas imponitur decima quinta excommunicatio in Bulla Cœnæ.

349. Eadem excommunicatio habetur ex iure antiquo.

350. Non tantum laici, sed etiam Ecclesiastici possunt eam incurrere, & quomodo.

351. Casus in quibus Ecclesiastici trahi possunt ad tribunalia iudicium secularium.

352. Tres casus in quibus cessat reuocentio Clerici coram seculari iudice.

353. Qui in hac Bulla clausula intelligantur nomine personarum Ecclesiasticarum.

354. Personæ quæ quamuis non gaudeant priuilegio Canonis, gaudent